

Münninghoff, Alexander – De stamhouder

Prometheus . Bert Bakker, 330 pagina's

Hoe ziet je leven eruit als je midden in een oorlog wordt geboren uit het huwelijk van een vader die in onmin leeft met zijn Nederlandse vader omdat de pater familias volledig is geconcentreerd op behoud van het zelf vergaarde bedrijfs- en familievermogen en later op zijn kleinzoon, de stamhouder in wie hij hopelijk meer vertrouwen kan hebben dan in zijn eigen zoons. Een familieoudste die geen tegenspraak duldt en altijd een weg vindt om zijn zin door te drijven. Een man die in staat bleek om buitengewoon opportunistisch om te gaan met de Duitse bezetter enerzijds en de geallieerden anderzijds. Maar ook een man die getrouwd was met een Russische en zijn zakelijk imperium aanvankelijk in Letland opbouwde om na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog al snel te moeten constateren dat de komst van de Russen niet moest worden afgewacht. De oudste zoon Frans wordt voor zijn opvoeding naar het verre bekrompen Nederland gestuurd waar hij alleen maar een grondige hekel aan overhoudt, een hekel aan Hollanders, een hekel aan Nederland. Hij doet dan ook helemaal niets op de scholen die hij er bezoekt en hij voelt zich vooral Rus, maar dan wel een Rus die niets van de bolsjewieken moet hebben en die het als zijn heilige plicht beschouwt de Roden te bevechten.

En zo meldt de vader zich uiteindelijk aan bij de SS, niet omdat hij zo nazi angehaucht was maar omdat hij de bolsjewieken haatte. Uit zijn huwelijk met de Duits-Baltische Wera wordt de schrijver geboren, in 1943. Maar het huwelijk wordt verstoord door het krijgstoneel, waarna Frans aan een rusteloos avontuur begint dat de rest van zijn leven, tot 1990

zal duren.

Wat volgt is een eindeloze reeks van verwickelingen waarin de jonge Alexander een speelbal is, de lieveling van zijn opa, de familietiran maar genegeerd en verwaarloosd door zijn vader die te druk is met de eeuwigdurende strijd met zijn eigen Oude Heer. En zo wordt Alexander eerst door zijn biologische moeder ontvoerd om kort daarna in opdracht van zijn opa weer terug ontvoerd te worden, verliest hij het contact met zijn moeder om haar pas decennia later weer terug te vinden. En onderwijl worden bedrijven op- en uitgebouwd, vermogens vergaard en vermeerderd, passeren kuiperijen en mislukkingen de revue, vallen families uit elkaar en vormen erfenissen aanleiding tot hevige twisten, verliest de schrijver twee van zijn drie kinderen en proberen al deze acteurs, in weerwil van al die turbulente gebeurtenissen hun geluk na te jagen.

Alexander Münnhoff heeft een prachtige familiesaga geschreven, een echte page turner. Het ene avontuur volgt op het andere en als het niet echt zo gebeurd zou zijn, zou je het voor een roman teveel van het goede vinden. Maar dit is geen roman, het is een geschiedenis die met verve en distantie, met mededogen en mildheid opgetekend wordt. En op een of andere manier lijken alle hoofdrolspelers uit dit boek ontheemd, lijken ze meerdere zielen in hun borst te voelen en zijn ze voortdurend met zichzelf en hun omgeving in gevecht. Eigenlijk is het een tragische geschiedenis, maar tegelijkertijd krijg je enorm veel bewondering voor die niet aflatende drang om te leven, te overleven van al deze uitzonderlijke karakters. Ook al waren hun motieven niet altijd even edelmoedig, ze leefden tegen de verdrukking in. Een prachtige en ontroerende geschiedenis. Krachtig en zeer fraai beschreven.

Enno Nuy

maart 2015